

ΑΣΚΗΣΗ 7

Χωρική κατανομή οξειδίων του αζώτου και όζοντος στο λεκανοπέδιο της Αττικής

Ατμοσφαιρική ρύπανση

Ατμοσφαιρική ρύπανση καλείται, η παρουσία στην ατμόσφαιρα κάθε είδους ουσιών, σε συγκέντρωση ή διάρκεια που μπορούν να προκαλέσουν αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία, στους ζωντανούς οργανισμούς και στα οικοσυστήματα και γενικά να καταστήσουν το περιβάλλον ακατάλληλο για τις επιθυμητές χρήσεις του. Κάτω από ορισμένες συνθήκες, η ατμοσφαιρική ρύπανση μπορεί να φτάσει σε επίπεδα που μπορεί να δημιουργήσουν ανεπιθύμητες συνθήκες διαβίωσης. Σε αυτήν την περίπτωση έχει επικρατήσει να λέγεται ότι έχουμε «Νέφος». Το «Νέφος» παρουσιάζεται με δύο μορφές:

Νέφος καπνομίχλης, σχηματίζεται όταν έχουμε υψηλή συγκέντρωση ρύπων, όπως μονοξειδίου του άνθρακα, διοξείδιο του θείου και αιωρούμενα σωματίδια, σε συνδυασμό με σχετικά χαμηλή θερμοκρασία και μεγάλη σχετική υγρασία.

Φωτοχημικό νέφος, παρουσιάζεται όταν έχουμε υψηλές θερμοκρασίες, μεγάλη ηλιοφάνεια σε ένταση και διάρκεια, μικρή σχετική υγρασία και υψηλή συγκέντρωση οξειδίων του αζώτου, υδρογονανθράκων, και δευτερογενών προϊόντων τους.

Για να αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά το πρόβλημα του νέφους πρέπει να γνωρίζουμε, πως δημιουργείται, από τι αποτελείται, τι επιδράσεις δημιουργεί στο περιβάλλον, και τι μπορούν να κάνουν πολιτεία και κοινωνία για την καταπολέμησή του.

Όζον

Αέριο, άχρωμο, με χαρακτηριστική οσμή, το κύριο συστατικό του φωτοχημικού νέφους στην επιφάνεια της γης (τροπόσφαιρα). Στην ανώτερη ατμόσφαιρα (στρατόσφαιρα), ωστόσο το όζον έχει ευεργετικό ρόλο απορροφώντας τη βλαβερή υπεριώδη ακτινοβολία του ήλιου.

Πηγές στο περιβάλλον

Το όζον σχηματίζεται στην κατώτερη ατμόσφαιρα ως αποτέλεσμα αλυσίδας χημικών αντιδράσεων μεταξύ του οξυγόνου, πτητικών οργανικών ενώσεων (VOCs), και οξειδίων του αζώτου υπό συνθήκες έντονης ηλιακής ακτινοβολίας και υψηλών θερμοκρασιών. Πηγές των ρύπων που συντελούν στη δημιουργία του όζοντος είναι τα οχήματα, εργοστάσια, χωματερές, χημικά διαλυτικά και πολλές άλλες μικρές πηγές όπως βενζινάδικα, αγροτικός εξοπλισμός, κλπ.

Επιδράσεις

Το όζον σε μεγάλες συγκεντρώσεις προκαλεί σημαντικά προβλήματα στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον όπου ζούμε. Προκαλεί ερεθισμό στην αναπνευστική οδό, διαταραχή της αναπνευστικής λειτουργίας, αίσθημα ξηρότητας στο λαιμό, πόνο στο στήθος, βήχα, άσθμα, φλεγμονή στους πνεύμονες, πιθανή επιδεικτικότητα σε μολύνσεις του αναπνευστικού και ερεθισμό των οφθαλμών. Το όζον είναι επίσης ο ρύπος με τις δυσμενέστερες επιδράσεις στα φυτά, μειώνει την παραγωγή στις αγροτικές καλλιέργειες και προκαλεί ζημιά στη δασική βλάστηση.

Διοξείδιο του αζώτου

Είναι αέριο με καφεκίτρινο χρώμα και ιδιάζουσα οσμή. Σε υψηλές συγκεντρώσεις δίνει το χαρακτηριστικό χρώμα του στην όψη του ουρανού στις αστικές περιοχές.

Πηγές στο περιβάλλον

Η χρήση καυσίμων κυρίως σε αυτοκίνητα αλλά και σε βιομηχανικούς καυστήρες ή σε σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής παράγει μονοξείδιο του αζώτου. Αυτό με διάφορες χημικές αντιδράσεις που ενισχύονται με την παρουσία της ηλιακής ακτινοβολίας μετατρέπεται σε διοξείδιο του αζώτου.

Επιδράσεις

Σημαντικός ρύπος για τη δημιουργία όξινης βροχής. Σε υψηλές συγκεντρώσεις βλάπτει ανθρώπους και βλάστηση. Στα παιδιά μπορεί να προκαλέσει αναπνευστικές ασθένειες. Στους ασθματικούς προκαλεί δυσκολία στην αναπνοή.

Πίνακας 1.1. Χαρακτηριστικά σταθμών μέτρησης ατμοσφαιρικής ρύπανσης του ΕΔΠΑΡ , που την ευθύνη λειτουργίας τους έχει το ΥΠΕΚΑ

Σταθμός				Μετρούμενοι ρύποι							
Θέση			Υψόμετρο (a.m.s.l.)	Χαρακτηρισμός	SO ₂	NO _x	CO	O ₃	ΑΣ ₁₀	ΑΣ _{2,5}	C ₆ H ₆
Όνομα	Γεωγρ. μήκος	Γεωγρ. πλάτος									
Αθηνάς	23° 43' 36".63	37° 58' 41".53	100	Αστικός-Κυκλοφορίας	V	V	V	V			
Αριστοτέλους	23° 43' 39".46	37° 59' 16".90	95	Αστικός-Κυκλοφορίας		V			V		
Γεωπονική	23° 42' 24".44	37° 59' 01".05	40	Περιστικός-Βιομηχανικός	V	V	V	V			
Λιόσια	23° 41' 52".23	38° 04' 36".53	165	Περιστικός-Υποβάθρου	V	V		V			
Λυκόβρυση	23° 46' 36".79	38° 04' 10".68	210	Περιστικός		V		V	V	V	
Μαρούσι	23° 47' 14".49	38° 01' 51".02	170	Αστικός-Κυκλοφορίας		V	V	V	V		
Νέα Σμύρνη	23° 42' 46".83	37° 55' 55".18	50	Αστικός-Υποβάθρου	V	V	V	V			
Πατησίων	23° 43' 58".97	37° 59' 58".05	105	Αστικός-Κυκλοφορίας	V	V	V	V			V
Πειραιάς Ι	23° 38' 51".04	37° 56' 35".83	20	Αστικός-Κυκλοφορίας	V	V	V	V	V	V	
Περιστέρι	23° 41' 18".08	38° 01' 14".91	80	Αστικός-Υποβάθρου	V	V	V	V			
Αγ. Παρασκευή	23° 49' 09".90	37° 59' 42".39	290	Περιστικός-Υποβάθρου		V		V	V	V	
Ελευσίνα	23° 32' 18".41	38° 03' 04".86	20	Περιστικός-Βιομηχανικός	V	V		V	V		
Θρακομακεδόνες	23° 45' 29".46	38° 08' 36".68	550	Περιστικός-Υποβάθρου		V		V	V		
Κορωπί	23° 52' 44".48	37° 54' 04".70	140	Περιστικός-Υποβάθρου	V	V		V	V		
Οινόφυτα	23° 38' 20".09	38° 18' 22".39	100	Περιστικός-Βιομηχανικός	V	V		V	V		
Αλιάρτος	23° 06' 36".96	38° 22' 30".89	110	Υποβάθρου	V	V		V	V		

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Διαχρονική μεταβολή μέσων ετήσιων τιμών NO₂ (ωριαίες τιμές, μg/m³)

	ΠΑΤ	ΑΘΗ	ΑΡΙ	ΠΕΙ-1	ΓΕΩ	ΠΕΡ	ΣΜΥ	ΜΑΡ	ΛΙΟ	ΛΥΚ	ΖΩΓ	ΘΡΑ	ΓΑΛ	ΑΓ. ΠΑΡ	ΕΛΕ	ΠΕΙ-2	ΓΟΥ	ΚΟΡ	
2000	97	71	65	75	38	52	53	35	41	36									
2001	95	79	73	68	51	40	45	35	38	38	20	11	44	19	38	50	48		
2002	92	73	71	65	51	42	47	43	41	37	20	11	50	18	40	52	49		
2003	83	61	69	54	47	44	46	36	35	31	22	11	42	19	40	54	45		
2004	88	64	70	64	50	49	43	43	42	32	19	9	47	22	37	42	41		
2005	89	62	71	66	48	41	45	39	38	32	20	12	42	23	40	50	45		
2006	86	59	68	66	45	41	44	35	36	30	19	13		23	38	47	44		
2007	100	67	65	72	43	41	43	29	35	34	17	13		22	36	51	42		
2008	92	63	49	60	46	40	42	28	35	31		12		21	33		37	15	
2009	91	66	41	71	46	43	33	26	32	33		11		18	35		36	16	
2010	83	44	48	46	44	36	26	22	30	22		10		13	37				13

Διαχρονική μεταβολή μέσων ετήσιων τιμών NO (ωριαίες τιμές, μg/m³)

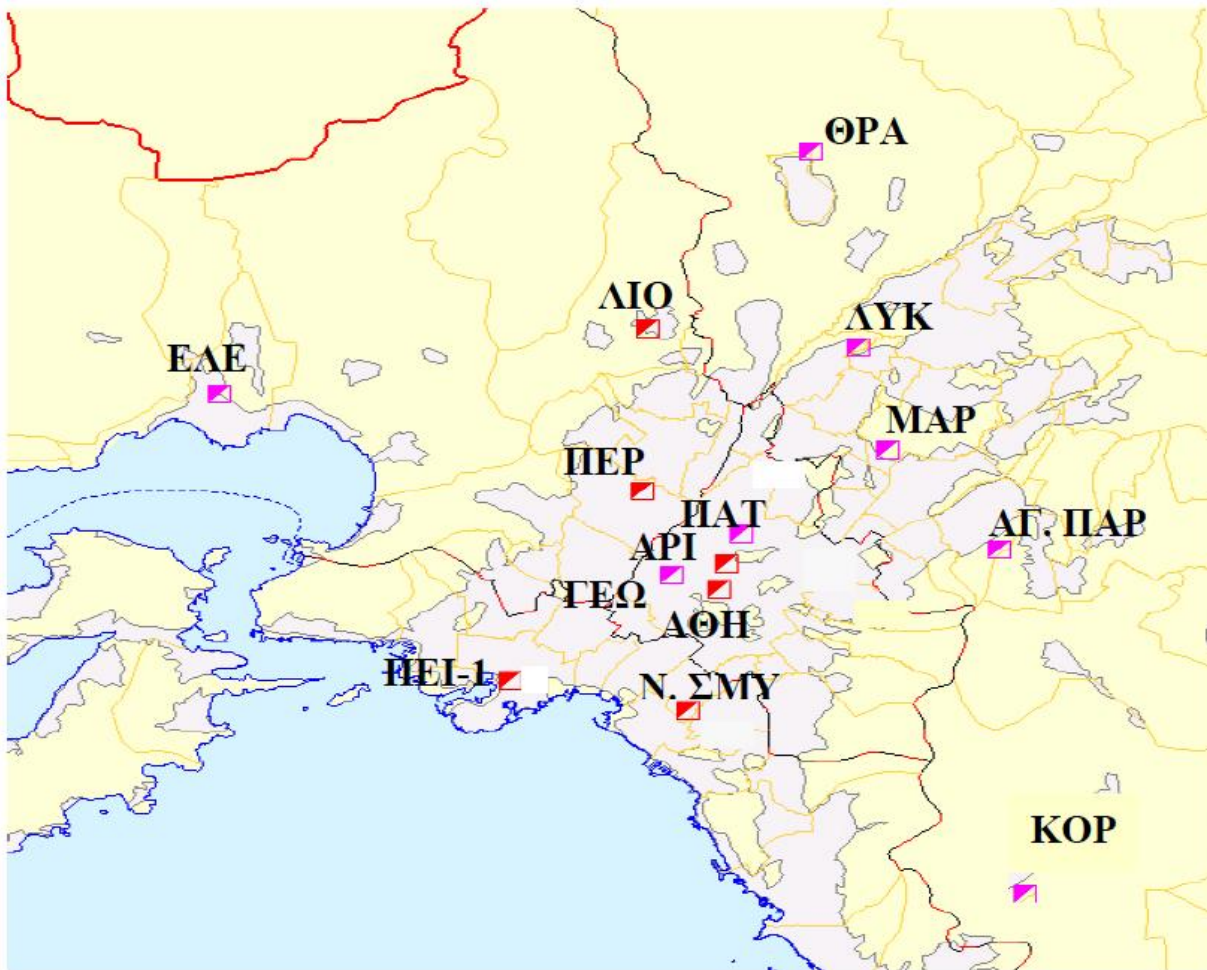
	ΠΑΤ	ΑΘΗ	ΑΡΙ	ΠΕΙ-1	ΓΕΩ	ΠΕΡ	ΣΜΥ	ΜΑΡ	ΛΙΟ	ΛΥΚ	ΖΩΓ	ΘΡΑ	ΓΑΛ	ΑΓ. ΠΑΡ	ΕΛΕ	ΠΕΙ-2	ΓΟΥ	ΚΟΡ	
2000	124	78	62	45	43	30	36	33	35	22									
2001	122	73	59	52	34	15	24	23	21	18	3	4	22	3	8	20	31		
2002	132	75	68	54	42	22	27	35	27	23	3	6	28	3	21	24	33		
2003	110	57	53	59	29	17	19	16	16	15	4	8	15	2	15	19	25		
2004	133	64	59	56	39	26	25	28	24	20	3	10	26	3	22	25	28		
2005	137	58	55	51	31	18	21	21	19	19	3	5	19	2	14	20	24		
2006	121	57	55	51	34	18	25	20	21	18	3	5		2	15	20	24		
2007	125	56	51	53	31	15	20	13	21	16	2	5		2	20	21	22		
2008	115	54	53	47	27	16	19	21	17	16		5		2	15		23	5	
2009	122	53	49	43	26	17	19	20	17	16		5		3	14		22	5	
2010	109	52	45	32	19	11	14	13	12	11		5		2	13				5

Διαχρονική μεταβολή μέσων ετήσιων τιμών O₃ (ωριαίες τιμές, μg/m³)

	ΠΑΤ	ΑΘΗ	ΠΕΙ-1	ΓΕΩ	ΠΕΡ	ΣΜΥ	ΜΑΡ	ΛΙΟ	ΛΥΚ	ΖΩΓ	ΘΡΑ	ΓΑΛ	ΑΓ. ΠΑΡ	ΕΛΕ	ΠΕΙ-2	ΚΟΡ
2000	28	26	36	49	34	57	69	44	70							
2001	20	34	24	46	58	57	49	65	55	80	90	59	93	64	59	
2002	19	40	43	24	52	68	52	64	59	74	94	53	93	59	55	
2003	20	54	53	21	62	71	49	73	57	81	89	59	97	66	56	
2004	17	39	25	40	54	39	50	58	57	73	90	56	89	47	27	
2005	18	34	20	51	57	67	59	58	60	68	84	53	87	48	30	
2006	19	31	43	47	57	51	58	52	60	61	82		81	44	36	
2007	19	28	39	45	55	65	59	52	61	66	79		63	46	48	
2008	20	30	43	45	58	67	57	72	74		84		75	64		74
2009	24	32	38	47	64	66	60	46	61		84		85	66		78
2010	23	33	43	46	60	72	61	56	56		89		85	55		79

*Στη μέση τιμή δεν περιλαμβάνονται οι θερινοί μήνες γιατί το όργανο ήταν εκτός λειτουργίας.

- Να παρασταθούν γραφικά με τη μορφή ισοπληθών καμπυλών οι χωρικές κατανομές των NO_x και του Όζοντος της περιόδου 2000-2005. Ο επάνω χάρτης να χρησιμοποιηθεί για τα NO_x και ο κάτω χάρτης για το όζον.

Σχήμα 1.1. Χάρτης της περιοχής Αττικής που εμφανίζονται οι θέσεις μέτρησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

